

**Designing and validating a conceptual model of an internship
program for the professional development of student teachers at
Farhangian University**

M. Hajkhozeymh^{*1}

1. Department of Educational Administration, Farhangian University, P.O. Box 14665-889,
Tehran, Iran

ABSTRACT

Background and purpose: The internship program is very important in teacher training; because it ensures the professional preparation of future teachers. The present research was conducted with the aim of designing and validating a conceptual model for the internship program for the professional development of student teachers at Farhangian University. Method: This research is a qualitative and meta-synthesic study. The research community in the meta-synthesis stage included documents related to the research topic between 2010 and 2024 (N=2852), from among which 43 documents were examined based in the final synthesis using the theme analysis method. In order to validate the designed model, semi-structured interviews were conducted with 17 university professors and experts. Findings: According to the research findings, the most important components and sub-components of the internship program for the professional development of the student teachers at Farhangian University are: leadership/management skills (classroom leadership skills, knowledge-based management skills, and monitoring and evaluation management skills), knowledge skills (knowledge management skills, pedagogical skills, and scientific entrepreneurship), research skills (action research skills, lesson study skills, narrative research skills, and future research skills), soft skills (professional ethics skills, communication skills, and resilience skills), and individual skills (self-development skills, professional independence skills, digital literacy skills, and networking skills). Conclusion: The five main components and seventeen sub-components resulting from this research can be an effective model for designing a professional development internship program for student teachers at Farhangian University and help them become better prepared for the teaching profession.

Keywords:

. Professional Development
. Student Teachers
. Farhangian University
. meta-synthesis
. Internship

Authors:

1. m.hajkhozeymh1991@cfu.ac.ir

Citation (APA): Hajkhozeymh .M. (2025). Designing and validating a conceptual model of an internship program for the professional development of student teachers at Farhangian University. *The Journal of Teacher's Professional Development*, 10(2), 125-148.

<https://doi.org/10.48310/tpd.2025.17750.1793>

Received: 2024/12/08

Accepted: 2025/08/25

Revised: 2025/04/24

Published online: 2025/06/22

Publisher: Farhangian University

© The Author(s).

Article type: Research Article

Methods and materials

The research method is qualitative and meta-synthesis. The research population in the meta-synthesis stage included 2,852 documents related to the research topic from 2010 to 2024, which were examined based on the final synthesis of 43 documents using the theme analysis method. The metasynthesis method, according to the theory of (Sandelowski & Barroso, 2007), consists of seven stages, and this research is based on their theory. To validate the designed model, semi-structured interviews were conducted with 17 academic professors and experts. To validate the research, a data triangulation method was used to validate the findings of this research in two dimensions: time (from 2010 to 2024) and location (searching more than 13 databases). The questions of this research are:

- ❖ What are the components of the Farhangian University student teacher internship program for their professional development?
- ❖ What is the conceptual model of the internship program for the professional development of student teachers at Farhangian University?
- ❖ What is the validity of the conceptual model of the internship program for the professional development of student teachers at Farhangian University?

Findings

Based on the findings, the most important components and subcomponents of the internship program for the professional development of student teachers include: leadership/management skills (classroom management skills, knowledge-based management skills, and supervision and evaluation management skills), scholarship skills (knowledge management skills and pedagogical skills), research skills (action research skills, lesson study skills, and narrative inquiry skills), behavioral skills (professional ethics, communication skills, and resilience), and personal skills (self-development skills, professional independence, and digital literacy). According to the interview findings for validating the research model, experts confirmed most of the components and subcomponents. However, the behavioral skills component was redefined as soft skills, and the classroom management subcomponent was revised as classroom leadership skills. In addition, the components of scientific entrepreneurship, futures studies, and networking skills were added to complete the research model.

Conclusion and discussion

The purpose of this study was to design and validate a conceptual model of an internship program for the professional development of student teachers at Farhangian University. The internship program serves as the master key of Iran's teacher training curriculum. To achieve this goal, the design and implementation of the internship course—guided by the philosophy of cultivating reflective teachers—plays a pivotal role, since a considerable portion of practical teacher training is devoted to internships. Accordingly, the proper implementation of internship programs in schools plays a vital role in improving teaching skills and empowering future teachers. In the teaching profession, professional development is the only pathway that enables current students and prospective teachers to perform more effectively in their future careers and thereby contribute to their students' progress. Moreover, professional development begins during academic education, with internships being an essential component of this process. Thus, achieving teachers' professional growth is closely tied to the quality of internship programs. Professional development significantly contributes to the cultivation of critical thinking. If it is carried out effectively, it can serve as a key factor in ensuring the quality of the future workforce. Based on this perspective, internships are considered one of the

most important strategies for supporting the professional development of student-teachers, who represent a vital part of the future human capital of the education system. During their internship, student-teachers attempt to apply the theoretical knowledge acquired throughout their studies in order to perform their assigned duties more effectively. In other words, they strive to bridge the gap between theory and practice in their field of study. Research findings indicate that internships provide the best means of integrating formal and informal education, with an emphasis on practical and applied skills for students. Therefore, to fully realize the benefits of this program, its structure must be designed in a way that maximizes impact and effectiveness. The results of this study can open new avenues for a deeper focus on the professional development of student-teachers during their internship. Education policymakers and officials at the Ministry of Education and Farhangian University can use these findings to introduce constructive reforms into the new internship curriculum. In line with the research results, the following practical recommendations are proposed: Establishing a localized and exclusive social network to support Farhangian University's internship programs, based on the research model, Re-engineering the execution process of internships at Farhangian University to enhance the professional development of student-teachers, Creating dedicated schools with appropriate conditions and sufficient numbers to effectively host internship courses, Evaluating the performance of participating schools and establishing an information database for new interns to facilitate the selection of internship schools.

فصلنامه توسعه حرفه‌ای معلم

شاپا چاپی: ۲۴۷۶-۵۶۱۹

شاپا چاپی: ۲۴۷۶-۵۶۰۰

طراحی و اعتباربخشی الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای

دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان

مجتبی حاج خزیمه^۱

۱. گروه مدیریت آموزشی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران

چکیده

پیشینه و هدف: برنامه کارآموزی در آموزش معلمان از اهمیت زیادی برخوردار است؛ زیرا آمادگی حرفه‌ای معلمان آینده را تضمین می‌کند. پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباربخشی الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان انجام شد. روش: روش پژوهش، کیفی و از نوع فراترکیب است. جامعه پژوهش در مرحله فراترکیب شامل اسناد مرتبط با موضوع پژوهش طی سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ به تعداد ۲۸۵۲ سند بود که بر اساس سنتز نهایی ۴۳ سند به روش تحلیل تم بررسی شد. جهت اعتبارسنجی الگوی طراحی شده با ۱۷ نفر از استادان و خبرگان دانشگاهی مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته انجام شد. یافته‌ها: بر اساس یافته‌های پژوهش مهم‌ترین مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان عبارتند از: مهارت‌های رهبری/مدیریتی (مهارت رهبری کلاس درس، مهارت مدیریت دانایی‌محور و مهارت مدیریت نظارت و ارزشیابی)، مهارت‌های دانشجویی (مهارت مدیریت دانش، مهارت پداگوژی و کارآفرینی علمی)، مهارت‌های پژوهشگری (مهارت اقدام‌پژوهی، مهارت درس‌پژوهی، مهارت روایت‌پژوهی و آینده‌پژوهی)، مهارت‌های نرم (مهارت اخلاق حرفه‌ای، مهارت ارتباطی و مهارت تاب‌آوری) و مهارت‌های فردی (مهارت خودتوسعه‌ای، مهارت استقلال حرفه‌ای، مهارت سواد دیجیتالی و مهارت شبکه‌سازی). نتیجه‌گیری: پنج مؤلفه اصلی و هفده زیرمؤلفه حاصل از این پژوهش می‌تواند الگویی اثربخش برای طراحی برنامه کارورزی توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان باشد و باعث آمادگی بیشتر آنها برای حرفه معلمی شود.

واژه‌های کلیدی:

توسعه حرفه‌ای
دانشجومعلم‌ان
دانشگاه فرهنگیان
فراترکیب
کارورزی

نویسندگان:

1. m.hajkhoezaym1991@cfu.ac.ir

استناد به این مقاله: حاج خزیمه. مجتبی. (۱۴۰۴). طراحی و اعتباربخشی الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان. توسعه حرفه‌ای معلم، ۱۰(۲)، ۱۲۵-۱۴۸.

DOI: 10.48310/tpd.2025.17750.1793

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۲/۰۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۰۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۱۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۶/۰۳

ناشر: دانشگاه فرهنگیان

نوع مقاله: پژوهشی

© نویسندگان.

مقدمه

امروزه، به دلیل تغییر نیازهای آموزشی جامعه و به تبع آن تغییر سیاست‌های آموزشی و نیز پیدایش شیوه‌های جدید تعلیم و تربیت، بهره‌گیری از برنامه‌های درسی نوین برای ارتقای اثربخشی دوره‌های تربیت معلم در بیشتر کشورهای جهان رایج شده است. با این وجود، ارزیابی شیوه‌های تعلیم و تربیت معلمان در نظام آموزش عالی ایران نشان می‌دهد که یکی از عوامل اثربخش نبودن این نظام، کارایی نداشتن دوره‌های کارورزی^۱ و تمرین معلمی برای رسیدن به توسعه حرفه‌ای است؛ بنابراین آماده‌سازی و مجهز نمودن دانشجومعلمان به مهارت‌های حرفه‌ای، قبل از ورود به کلاس درس، اصلی‌ترین وظیفه دانشگاه فرهنگیان است (Abdi, 2023). همچنین برنامه کارورزی به عنوان یکی از برنامه‌های درسی دوره کارشناسی دانشگاه فرهنگیان، زمینه را برای ادغام نظریه و عمل و رسیدن به توسعه حرفه‌ای برای دانشجویان فراهم نموده است؛ بنابراین، کارورزی نه به عنوان یک درس در کنار سایر دروس، بلکه به عنوان نقطه ثقل برنامه‌های درسی، شاخصی برای ارزیابی شایستگی‌های حرفه‌ای کسب شده توسط دانشجویان قلمداد می‌شود. (Ghoraishi Khorasgani, 2022).

مأموریت و مسئولیت دانشگاه فرهنگیان، پرورش دانشجومعلمان با صلاحیت و واجد شرایط آموزش و پرورش است. در قیاس با سایر دانشگاه‌ها، این دانشگاه نقش محوری و متفاوتی دارد؛ به طوری که مسئول است ضمن ارتقای شایستگی‌های عمومی دانشجویان و تربیت شهروندان تحصیل کرده دانشگاهی، معلمان دارای صلاحیت‌های حرفه‌ای تربیت نماید. همین نقش ویژه است که در مجموعه آموزش عالی کشور، برای دانشگاه فرهنگیان موقعیتی حساس و رفیع به وجود آورده است؛ به دلیل اینکه موفقیت و عدم موفقیت ایجاد تحول در نظام آموزشی، به وجود توانمندی‌ها و توسعه حرفه‌ای مورد نیاز در معلمان وابسته است (Almasi et al, 2020). نهادینه کردن این ویژگی‌ها و صلاحیت‌ها در معلمان کارچندان آسانی نیست؛ زیرا معلمان از یک سو با اقشار گوناگون اجتماعی با فلسفه‌ها و دیدگاه‌های مختلف درگیرند و از سوی دیگر، تغییرات سریع علوم و فناوری نیز توسعه حرفه‌ای مورد نیاز معلمان را متحول کرده است؛ بنابراین دانشگاه فرهنگیان را مکلف می‌کند برنامه درسی مناسب، علی‌الخصوص در مورد کارورزی را در تربیت دانشجومعلمان فراهم کند و باید توجه خاصی به تدوین برنامه، ارتقای کیفیت، استانداردسازی و غنی‌سازی توسعه حرفه‌ای دانشجومعلمان داشته باشد؛ زیرا توجه به فرایند تدریس و یادگیری اساسی‌ترین عامل کیفیت در آموزش و پرورش است و دانشگاه فرهنگیان در نقش دانشگاهی نوپدید و شاخص تربیت‌کننده معلم در کشور، با مأموریت ویژه، با نارسایی‌هایی در زمینه کیفیت آموزش و برنامه درسی روبه‌رو است. براین اساس، کارورزی باید بتواند دانشجویان را برای موقعیت‌های شغلی آینده آماده کند چرا که وقتی دانشجویان وارد زندگی حرفه‌ای می‌شوند، با چالش‌های زیادی روبرو خواهند شد؛ بنابراین اهمیت کیفیت توسعه

1. Internship

حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان به دلیل تشدید چالش‌های پیشروی معلمان در حرفه معلمی و افزایش انتظارات مردم از کیفیت آموزش است (Habibiazar & Talabi, 2018).

علی‌رغم صحبت از اهمیت کارورزی در محیط‌های آکادمی، متأسفانه تلاش جدی در این زمینه کمتر انجام گرفته است و استادان کاردیده و باتجربه در این حیطه دیده نمی‌شود. اعضای هیئت‌علمی ناظر اغلب به این درس اهمیت نمی‌دهند و شاید مهم‌تر از آن استادان مجری کارورزی آموزش‌های لازم در خصوص یادگیری تجربی و نظارت بر کارورزی دریافت نکرده‌اند. هزینه‌های آموزش تجربی، فقدان مشاوره در طول کارورزی، نبود انگیزه، کمبود امکانات آموزشی و رفاهی، عدم همکاری و ارتباط نامناسب با دانشجویان در محیط کارورزی، سپرده شدن کارهای تکراری و بی‌اهمیت به دانشجویان، عدم وجود یک سیستم ارزشیابی صحیح، ضعف برنامه‌ریزی منسجم، نبود شرح وظایف مشخص برای دانشجویان و مربیان کارورزی، ناهماهنگی بین مطالب ارائه شده و کاربرد آن در محیط عملی از جمله مشکلاتی است که در برنامه درسی کارورزی در دانشگاه فرهنگیان دیده می‌شود. وجود این مشکلات مسائل در کارورزی مانع از دستیابی کامل به هدف توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان و کارایی آن‌ها در مسئولیت‌های شغلی شده است (Yang et al, 2024)؛ بنابراین، باتوجه به مسائل و مشکلات ذکر شده و همچنین به دلیل اهمیت برنامه درسی کارورزی نوین در دانشگاه فرهنگیان، این پژوهش درصدد است که در ابتدا سیمای پژوهش‌های مربوط به کارورزی دانشجومعلم‌ان در جهت توسعه حرفه‌ای آن‌ها را از نظر محتوایی، روش‌شناسی و شکلی مشخص نماید و پس از آن با بررسی نظام‌مند ادبیات موجود در ارتباط با موضوع پژوهش به مؤلفه‌ها و ابعاد برنامه کارورزی دانشجومعلم‌ان در راستای توسعه حرفه‌ای آن‌ها دست یابد و سپس به طراحی و اعتباربخشی الگوی مفهومی برنامه کارورزی در جهت توسعه حرفه‌ای معلمان بپردازد.

در ادامه به برخی از مهم‌ترین و جدیدترین پژوهش‌های انجام شده در حوزه برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان اشاره شده است.

میزان شایستگی حرفه‌ای دانشجومعلم‌انی که با برنامه درسی کارورزی فکورانه آموزش دیدند نسبت به گروهی که با روش سنتی کارورزی آموزش دیدند؛ بیشتر است (Jamshidi Tavana & Imamjumu'ah, 2016). استفاده از رویکردهای نوین آموزش کارورزی بر ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان بسیار مؤثر است (Habibiazar & Talabi, 2018). کارورزی باعث تقویت علم دانشجویان و کسب آمادگی لازم برای وارد شدن به شغل معلمی و پذیرفتن مسئولیت می‌شود (Hosseinzadeh et al, 2021). برنامه درسی، دانشجومعلم‌ان، استادان کارورزی، معلمان راهنما و مدارس بر کیفیت اجرای کارورزی در دانشگاه فرهنگیان بسیار مؤثر است (Badeleh, 2021). به‌منظور افزایش اثربخشی دروس کارورزی در دانشگاه فرهنگیان، توجه به ویژگی‌های فردی، سازمانی، آموزشی، ارتباطات و مدارس هدف می‌تواند بسیار کارآمد باشد (Rahmati & Karimi, 2022). کارورزی توان حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان را با تقویت سواد رسانه‌ای، کسب دانش‌ها و

مهارت‌های علمی و پژوهشی مورد نیاز معلمی، کسب فضائل اخلاقی، ایده‌پروری، آمادگی برای تدریس افزایش می‌دهد (Khorrooshi, 2022). روایت‌نگاری تأملی کارورزی می‌تواند محملی مناسب برای توسعه حرفه‌ای دانشجو - معلمان باشد و اثری ماندگار بر نو معلمان بگذارد (Asadollahi et al, 2023). کارورزی و تمرین تدریس به دانشجویان فرصتی می‌دهد تا آنچه را که آموخته‌اند در موقعیت تدریس در دنیای واقعی به کار گیرند (Aisyah et al, 2023). (Theurl et al, 2024) در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که انجمن یادگیری حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان در دوره کارورزی در یادگیری مشارکتی، مهارت ارتباطی، مهارت‌های کار تیمی، اعتماد به نفس، مدیریت کلاس درس، روش‌های ارزیابی، دانش‌آموزش عملی، برنامه‌ریزی آموزشی، توانایی ایجاد تغییر در شیوه‌های تدریس خود، سلامت عاطفی تأثیرگذار است. (Cheng et al, 2024) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که کالج‌ها و دانشگاه‌ها و مدارس مورد حمایت برای توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای معلمان در برنامه کارآموزی باید ارتقای اخلاق معلمان، شایستگی آموزشی، شایستگی مدیریت دانش‌آموز و شایستگی خودسازی را از طریق راهبردهای مختلف از جمله بهبود محتوای دوره‌های آموزشی کارآموزی و برنامه آموزشی، تقویت سیاست‌های بیرونی و عاطفی و افزایش انگیزه درونی ترویج دهند.

روش

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و به روش فرا ترکیب^۱ در دو مرحله انجام شده است. مرحله اول از آنجاکه هدف این پژوهش مطالعه موضوع کارورزی جهت توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان و به منظور طراحی یک الگو بوده است به همین منظور با استفاده از روش فرا ترکیب سعی شد با مراجعه به ادبیات نظری و پیشینه پژوهش مؤلفه‌های برنامه کارورزی دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان جهت توسعه حرفه‌ای آن‌ها مشخص شود و بر اساس مؤلفه‌های استخراج شده الگوی مفهومی پژوهش طراحی شود. در مرحله دوم، جهت اعتبارسنجی الگوی طراحی شده با توجه به سطح اشباع یافته با ۱۷ نفر از خبرگان و اعضای هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان مصاحبه‌های نیمه-ساختاریافته انجام شد.

روش فرا ترکیب بر طبق نظریه (Sandelowski & Barroso, 2007) شامل هفت مرحله است و این پژوهش بر اساس نظریه آن‌ها تدوین شده که هفت مرحله آن در شکل (۱) آورده شده است.

شکل (۱) مراحل روش فرا ترکیب

1. Meta-Synthesis

تنظیم سؤالات تحقیق: اولین مرحله از اجرای روش فرا ترکیب، طراحی سؤالاتی است که بتوان به‌واسطهٔ این روش به آن‌ها پاسخ داد. سؤالات این پژوهش عبارت‌اند از:

۱. برنامه کارورزی دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان برای توسعه حرفه‌ای آن‌ها از چه مؤلفه‌هایی تشکیل شده است؟

۲. الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان کدام است؟

۳. الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان از چه اعتباری برخوردار است؟

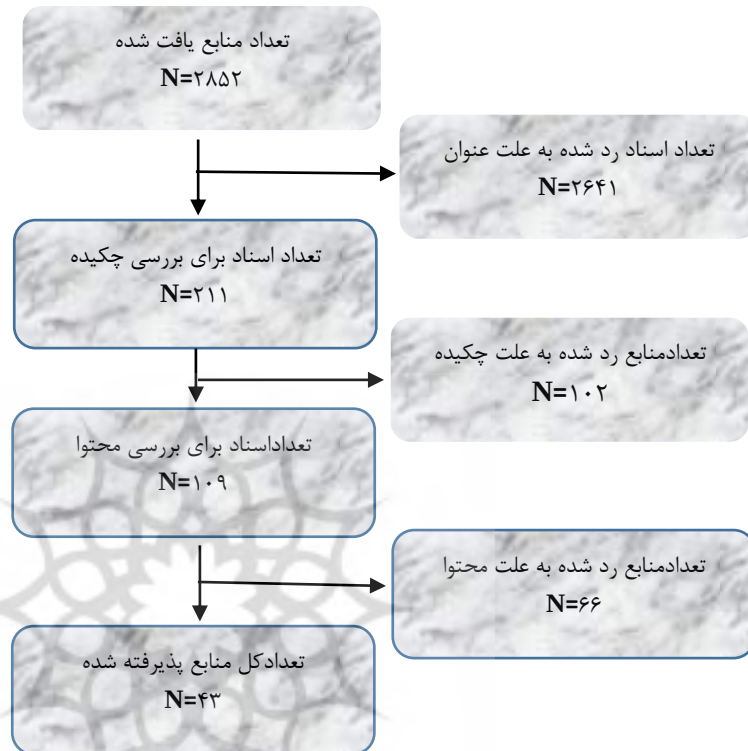
مرور سیستماتیک ادبیات: کلیه اسناد علمی انتشاریافته در حوزهٔ برنامهٔ کارورزی دانشجومعلم‌ان جهت توسعه حرفه‌ای آن‌ها. در فاصلهٔ سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴ جامعه پژوهش حاضر است که با کلیدواژه‌های کارورزی، توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان، صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان، توانمندسازی دانشجومعلم‌ان، بالندگی حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان در منابع انگلیسی و فارسی در پایگاه‌های اطلاعاتی ساینس دایرکت^۱، اسکوپوس^۲، سیج^۳، وایلی^۴، تیلور و فرانسیس^۵، اسپرینگر^۶، امرالد^۷، اریک^۸، اس ای دی^۹، ایران داک^{۱۰}، نورمگز^{۱۱}، مگیران^{۱۲} و موتورهای جستجوگر گوگل^{۱۳}، گوگل اسکالرز^{۱۴} و سمتیک اسکالرز^{۱۵} جست‌وجو شد.

جست‌وجو و انتخاب مقالات مناسب: براین‌اساس، بیش از ۲۸۵۲ اسناد علمی بر اساس عنوان بررسی شد. برای بررسی، در صفحات پایگاه‌های اطلاعاتی مرتبط، واژه‌های کلیدی جست‌وجو شد و عناوین اسناد یافت شده گزینش گردید. در این مرحله از بررسی اسناد، ۲۶۴۱ سند رد شد، چراکه عنوان آن‌ها بر متغیرها و مسئلهٔ پژوهش حاضر منطبق نبود. ۲۱۱ سند باقی‌مانده، بررسی که با مطالعهٔ دقیق چکیده تعداد ۱۰۲ سند دیگر از بررسی خارج شد. درنهایت، با مطالعه اجمالی محتوا، ۶۶ سند کنارگذاشته شد. برای این هدف قسمت‌های کلیدی اسناد ازجمله بیان مسئله، ادبیات، روش، یافته‌ها و نتایج موردبررسی قرار گرفت تا این احتمال بررسی شود که این اسناد، محتوایی

1. Scienedirect
2. EBSCOhost
3. Scopus
4. Sage
5. Wiley
6. Taylor & Francis
7. Springer
8. Emerald
9. ERIC
10. SID
11. Iran doc
12. Noormags
13. Magiran
14. Google
15. Google scholar
16. Semantic scholar

برای استخراج و استفاده در این پژوهش داشته باشند. بدین ترتیب ۴۳ سند باقی ماند و اطلاعات آن‌ها استخراج شده و تحلیل شد که در مراحل بعدی فراترکیب به آن‌ها پرداخته شده است.

شکل (۲) جست‌وجو و انتخاب مقالات مناسب

استخراج اطلاعات مقالات: با استفاده از چک‌لیست گرفته شده از (Gashmardi & Asadollahi, 2024) اطلاعات مقالات استخراج گردید.

تجزیه و تحلیل یافته‌های کیفی: به منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های کیفی از تحلیل تم استفاده شد. کنترل کیفیت: برای تأمین اعتبار از روش تثلیث داده‌ای که اعتبار یافته‌های این پژوهش در دو بعد زمان (از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۴) و مکان (جستجو در بیش از ۱۳ پایگاه اطلاعاتی) تأمین گردید علاوه بر این جهت اعتباربخشی الگوی پژوهش با ۱۷ نفر از اعضای هیئت علمی و خبرگان دانشگاهی مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته به عمل آمد.

یافته‌ها

۴۳ مطالعه‌ای که در ارتباط با برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان بود، وارد مرورسیستماتیک شدند. از این تعداد ۱۸ سند به زبان انگلیسی و ۲۵ سند به زبان فارسی و درایران انجام شده است. همچنین از مجموع ۴۳ سند بررسی شده ۲ مورد رساله دکتری، ۵ مورد پایان‌نامه ارشد و ۳۶ مورد مقاله علمی- پژوهشی بود. سال‌های انتشار آثار با توجه به جدول (۱) سیر صعودی داشته است که نشان‌دهنده افزایش توجه پژوهشگران و میزان اهمیت برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان در سال‌های اخیر است.

جدول (۱) دوره زمانی اسناد بررسی شده

تعداد (درصد)	سال انتشار
۵ (۱۱/۶۲)	۲۰۱۰-۲۰۱۴
۷ (۱۶/۲۸)	۲۰۱۵-۲۰۱۹
۳۱ (۷۲/۱)	۲۰۲۰-۲۰۲۴

پرسش اول: برنامه کارورزی دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان برای توسعه حرفه‌ای آن‌ها از چه مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌هایی تشکیل شده است؟

در پاسخ به سؤال اول پژوهش، در مورد شناسایی مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های برنامه کارورزی جهت توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان و تحلیل داده‌های کیفی (متون اسناد)، پژوهشگر از روش تحلیل تم استفاده نمود؛ به این ترتیب برای سازمان‌دهی و دستیابی به مؤلفه‌ها و طراحی الگوی مفهومی برنامه کارورزی دانشجومعلم‌ان برای توسعه حرفه‌ای آن‌ها، پس از جمع‌آوری داده‌ها و پیاده‌سازی محتوای منابع، متون منابع به صورت کدگذاری باز، محوری و انتخابی تجزیه و تحلیل شد. در جهت اکتشاف مؤلفه‌های مورد نظر تعداد ۲۵۸ کد شناسایی و کدهای مشابه در یک طبقه دسته‌بندی شد. در پایان، برای هر طبقه عنوانی که نشان‌دهنده کل کدهای همان طبقه باشد، انتخاب شد. به دلیل اهمیت فرایند دستیابی به مؤلفه‌های اصلی و طراحی الگوی مفهومی برنامه کارورزی دانشجومعلم‌ان برای توسعه حرفه‌ای آن‌ها، در جدول (۲) به نمونه‌هایی از کدهای باز، کدهای محوری و کدهای انتخابی اشاره گردیده که اعداد جدول کد منابع مورد مطالعه است.

جدول (۲) کدگذاری باز، محوری و انتخابی الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان (یافته‌های فراترکیب)

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
مهارت‌های رهبری / مدیریتی	مهارت مدیریت کلاس درس	اداره کلاس درس (۱، ۳، ۶، ۷، ۱۱، ۱۹، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۳۳، ۳۶، ۴۰، ۴۲)، مدیریت زمان (۳، ۱۳، ۱۹، ۲۶، ۳۱، ۳۵)، آشنایی با فرهنگ کلاس (۱۷)، مدیریت دانش‌آموز محور (۲۲، ۲۷، ۲۹، ۳۶، ۳۹، ۴۱)، شناخت جو کلاس (۲۴، ۴۲)، حفظ نظم در کلاس (۴۲)، تدوین قوانین کلاس (۴۲)، صبوری و ثابت قدم در کلاس (۴۲).
	مهارت مدیریت دانایی محور	مشارکت علمی (۲، ۱۷، ۲۲، ۲۶، ۳۳، ۳۸، ۴۰)، ایجاد اجتماعات حرفه‌ای برای تبادل اطلاعات در مدرسه و دانشگاه (۵، ۶، ۱۹، ۲۲، ۲۷، ۳۵)، برگزاری سمینار (۶، ۸، ۱۲، ۱۶، ۲۷)، سازمان‌یادگیرنده (۲۲)، استفاده از نظام‌ها و نظریه‌های برتر کارورزی سایر کشورها (۲۲)، تلفیق دانایی و توانایی در حرفه (۲۹).
مهارت‌های دانشگری	مهارت مدیریت نظارت و ارزشیابی	نظارت بر پیشرفت دانش‌آموزان (۱۰، ۱۱)، خودارزیابی (۱۸، ۲۲، ۲۴، ۲۹، ۳۳، ۳۵، ۳۶)، تصمیم‌گیری فکورانه (۱۹، ۲۲، ۳۳)، مهارت ارزشیابی آغازین و تکوینی و پایانی (۲۷، ۲۹)، توانایی تجزیه و تحلیل مسائل (۳۳)، آگاهی از روش‌ها و ابزارهای ارزشیابی (۳۴، ۳۶، ۴۰).
	مهارت مدیریت دانش	آشنایی با دانش موضوعی (۴، ۱۹)، دانش عمل تربیتی (۴، ۵، ۶، ۱۹)، دانش عمل تربیتی موضوعی (۴، ۶)، توسعه دانش (۱۸، ۲۲)، انتقال دانش (۲۴)، خلق دانش (۲۴)، کاربردی بودن دانش (۲۴، ۴۰).
مهارت‌های دانشگری	مهارت پداگوژی	به‌کاربردن دانش نظری در عمل (۱، ۳، ۱۳، ۱۵، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۰، ۳۸)، اصلاح و بهبود مهارت‌های تدریس (۳، ۷، ۱۰، ۱۳، ۲۲، ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۱، ۳۶، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۳)، مشاهده تدریس همکاران باتجربه (۳، ۱۸، ۲۴، ۲۷، ۴۳)، اشتراک‌گذاری تجارب یادگیری (۱۴، ۲۲، ۲۷، ۳۶)، توسعه آموزش‌های تمرین‌محور (۱۷، ۱۸، ۲۳، ۲۷، ۳۲، ۳۸)، مدیریت بهینه فرآیند یاددهی و یادگیری (۱۹، ۲۴، ۲۹، ۳۲، ۳۵)، تدریس مستقل و خرد (۴، ۱۹، ۲۲، ۲۶، ۲۷، ۳۴، ۳۷).
	اقدام‌پژوهی	مسئله‌محوری (۶، ۱۰، ۱۲، ۱۶، ۲۰، ۲۲، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۱، ۳۵)، مهارت تفکر انتقادی (۶، ۱۳، ۲۰، ۲۷، ۲۸، ۳۶)، حل مشکلات آموزشی از طریق پژوهش (۷، ۲۲، ۳۴، ۳۶)، درگیرشدن در فرهنگ پژوهش (۱۹)، توانایی جست‌وجوی مطالب موردنیاز (۲۷).
مهارت‌های پژوهشگری	مهارت مدیریت درس‌پژوهی	تحقیق و کار مشترک (۲)، تقویت روحیه پژوهش‌محوری (۸، ۲۲، ۲۶، ۲۷)، مشارکت در پروژه‌های مدرسه (۱۹، ۲۷)، آموزش‌پژوهی (۲۴، ۲۶، ۲۷، ۳۴، ۳۵، ۳۶)، تدریس همراه با پژوهش و تفکر (۲۹، ۲۲، ۲۶).

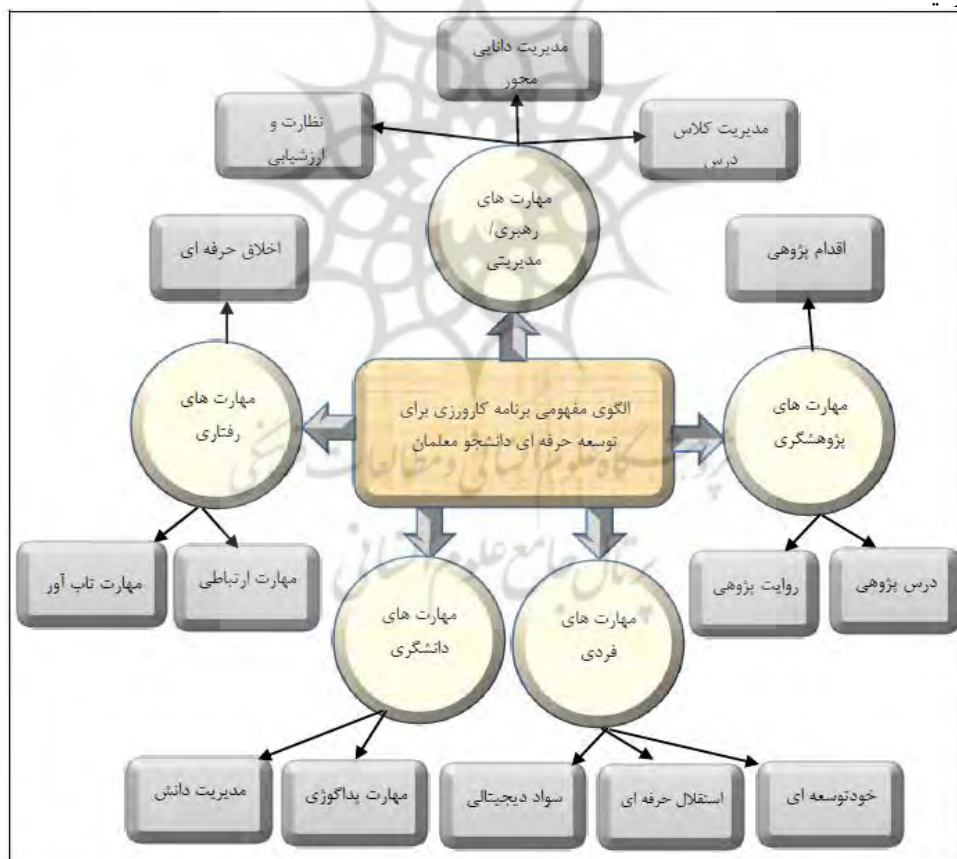
ادامه جدول (۲) کدگذاری باز، محوری و انتخابی الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان (یافته‌های فراترکیب)

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
روایت‌پژوهی	کدهای محوری	کارگاه و پژوهش روایتی (۶، ۸، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۳۶)، چاپ گزارش‌های برتر دانشجویان در مجلات کارورزی (۸)، ارائه به موقع و تأکید بر دروس پیش نیاز درس کارورزی (۱۵، ۲۲، ۲۳).
مهارت اخلاق حرفه‌ای	مهارت اخلاق حرفه‌ای	تمرین مسئولیت‌پذیری (۱۳، ۱۷، ۱۹، ۲۴، ۲۶، ۲۷، ۳۳، ۳۶)، احترام و تفاهم (۱۹، ۲۷، ۳۳)، پذیرش مقررات مدرسه (۱۹، ۳۳، ۳۶)، نقش الگویی معلمان راهنما (۲۲)، تعهد به کار (۲۲، ۳۶، ۴۳)، استفاده اخلاقی از اطلاعات (۲۷)، صداقت (۲۷، ۳۳)، حفظ کرامت انسانی (۲۷)، همدلی و رفتار عادلانه (۲۷، ۳۳)، وجدان اخلاقی (۲۷)، رعایت هنجارهای اجتماعی (۳۳)، امانتداری (۳۳)، اعتماد (۳۸).
مهارت‌های ارتباطی	مهارت ارتباطی	ارتباط با همکاران حرفه‌ای، ۱۷، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۷، ۳۳، ۳۴، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۴۰، مهارت استدلال کلامی (۱۴)، مهارت سخنوری (۱۷، ۲۵، ۲۸، ۳۱، ۳۷)، مهارت‌های عملی در برقراری ارتباط با والدین، دانش آموزان و همکاران (۱۷، ۱۹، ۲۵، ۲۶، ۲۷)، مهارت بیان احساسات (۳۳)، مهارت کلامی و غیر کلامی (۳۳، ۳۹).
مهارت تاب‌آوری	مهارت تاب‌آوری	نگرش‌های مثبت (۲، ۲۷)، آشنایی با مشکلات رفتاری، آموزشی و تربیتی دانش آموزان (۶)، توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان (۱۰، ۲۲، ۳۲)، هوش هیجانی (۱۷)، توانایی انطباق با محیط (۱۷)، انعطاف‌پذیری و سازگاری (۱۹، ۲۸)، نقدپذیری (۲۷)، توانایی مکانیسم مقابله با مشکلات (۳۱)، سلامت عاطفی (۴۰).
مهارت خود توسعه‌ای	مهارت خود توسعه‌ای	انگیزه و خودانگیزشی (۱۰، ۱۵، ۱۷، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۳۳، ۳۶، ۴۱)، خودبهبودسازی حرفه‌ای (۱۳، ۳۱، ۳۵، ۳۷، ۴۳)، ایده‌پروری (۱۴، ۲۷)، خلاقیت و نوآوری (۱۷، ۲۰، ۲۲، ۲۶، ۳۵)، خودانضباطی و خودسازی و خودشکوفایی (۱۷، ۲۰، ۲۹، ۳۳، ۳۶، ۴۱)، خودکارآمدی و خودکنترلی (۲۶، ۳۰، ۳۳، ۳۶، ۴۲)، خویشن‌داری (۳۳).
مهارت‌های فردی	مهارت استقلال حرفه‌ای	اعتماد به نفس و خودباوری (۱، ۲، ۹، ۱۳، ۲۶، ۲۸، ۳۱، ۳۳، ۳۶، ۴۰، ۴۲)، نظارت بر کیفیت محیط‌های کارورزی (۵، ۹، ۱۵، ۲۳، ۲۷، ۳۵، ۳۶)، انتخاب معلم راهنمای شایسته (۹، ۲۷، ۳۵، ۳۶)، آشنایی با مسئولیت‌های حرفه‌ای (۱۱، ۱۷، ۲۵، ۳۱)، ایجاد حمایت و نگرش مثبت و پویا در دانشجومعلم‌ان (۳۳، ۳۶، ۴۱، ۴۲).
مهارت سواد دیجیتالی	مهارت سواد دیجیتالی	به‌کارگیری فناوری‌های آموزشی (۱۰، ۱۷، ۲۲، ۲۵، ۲۹، ۳۶)، متنوع سازی روش‌های تدریس با استفاده از فناوری‌های نوین (۲۱، ۲۷)، گسترش یافتن شبکه اینترنت و فناوری نوین در مدارس مجری کارورزی (۲۳)، تولید محتوای الکترونیکی (۲۷)، آشنایی با کارافزارها و نرم‌افزارهای آموزشی (۳۶)، آشنایی با فناوری رایانش ابری (۳۸).

بر اساس یافته‌های جدول (۲) مهم‌ترین مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان شامل: مهارت‌های رهبری/مدیریتی (مهارت مدیریت کلاس درس، مهارت مدیریت دانایی محور و مهارت مدیریت نظارت و ارزشیابی)، مهارت‌های دانشگری (مهارت مدیریت دانش و مهارت پداگوژی)، مهارت‌های پژوهشگری (مهارت اقدام پژوهی، مهارت درس پژوهی و مهارت روایت پژوهی)، مهارت‌های رفتاری (مهارت اخلاق حرفه‌ای، مهارت ارتباطی و مهارت تاب-آوری) و مهارت‌های فردی (مهارت خودتوسعه‌ای، مهارت استقلال حرفه‌ای و مهارت سواد دیجیتالی) است.

پرسش دوم: الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان کدام است؟

از تحلیل متون منابع که در جدول (۲) مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌های آن نشان داده شده است، الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان، به صورت زیر ارائه گردید.

شکل (۲) الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان

پرسش سوم: الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان از چه اعتباری برخوردار است؟

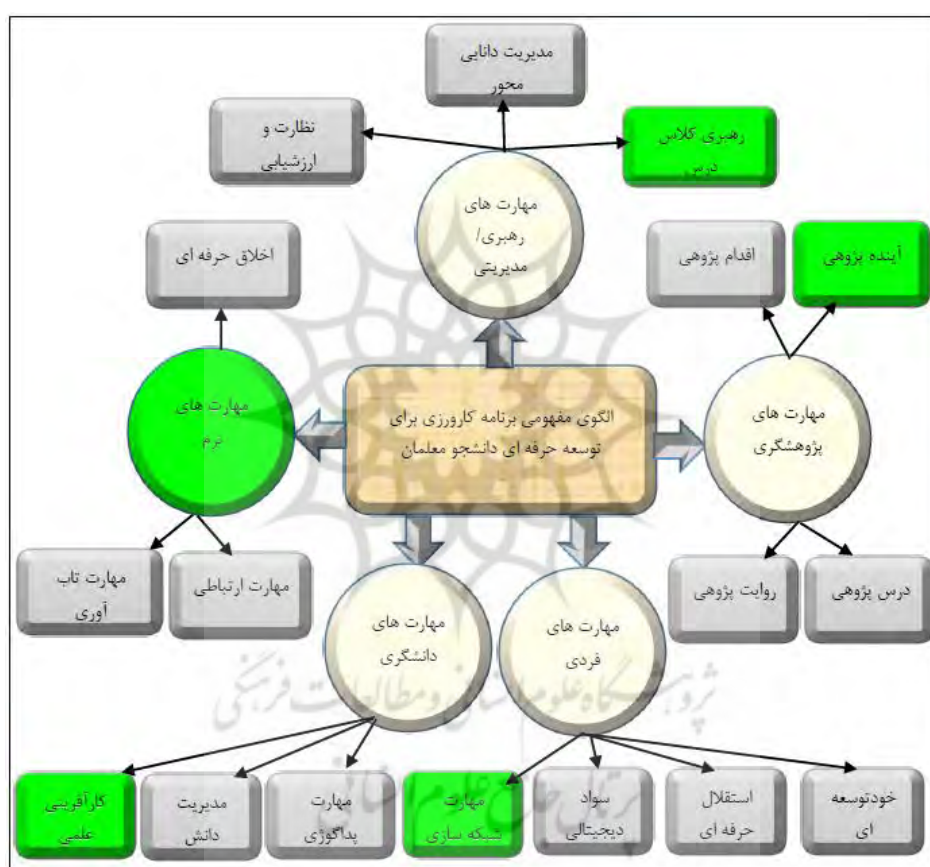
پس از استخراج مؤلفه‌های برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان و ارائه الگوی مفهومی حاصل از اسناد علمی، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته‌ای با صاحب‌نظران دانشگاهی این زمینه جهت اعتبارسنجی الگوی پژوهش انجام شد. روش تحلیل مصاحبه‌ها کدگذاری بوده است. بدین صورت که ضمن توجه به تأیید یا عدم تأیید هر بخش الگو توسط مصاحبه‌شونده، گفته‌های ایشان نیز ابتدا کدگذاری باز شد و سپس به صورت کدهای محوری و انتخابی درآمد تا بتوان مؤلفه‌های تکمیلی که مصاحبه‌شونده بیان می‌کند را شناسایی کرد.

جدول (۳) نمونه کدگذاری باز، محوری و انتخابی الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان (یافته‌های مصاحبه‌ها)

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
مهارت‌های رهبری / مدیریتی	مهارت رهبری کلاس درس	اداره کلاس با روش تعامل محور (۱، ۳، ۶)، تجربه کردن کلاس‌های چندپایه (۳، ۱۲، ۱۴)، اقتدار علمی (۴، ۷، ۱۰، ۱۱) اقتدار کاریزما (۴، ۷، ۱۳)، قدرت نفوذ و تأثیرگذاری (۴، ۶، ۱۲)، رفتار عادلانه (۶، ۹، ۱۰)، مربیگری (۱، ۳، ۸).
مهارت‌های دانشگری	کارآفرینی علمی	تولید مقاله (۲، ۸، ۹)، مهارت گزارش‌نویسی (۲، ۳، ۵، ۶)، پشتیبانی علمی و دعوت از استادان متخصص (۲، ۵، ۷، ۱۴)، مهارت در تولید محتوا (۳، ۹، ۱۱)، ایده پروری (۴، ۶، ۹)، تغییر رویکرد محتوای محوری به فعالیت‌های فکری و عملی (۵، ۷، ۹)، ارتباط دانشگاه با مدرسه (۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۳)، حمایت‌های مالی (۸، ۱۲، ۱۳).
مهارت‌های پژوهشگری	آینده‌پژوهی	شناسایی اولویت‌های پژوهشی مدرسه (۱، ۳، ۵، ۸)، پیش‌بینی تحولات آینده (۹، ۱۰، ۱۴)، پویایی و تحرک اندیشه‌ها (۱۱، ۱۶، ۱۷)، خلاقیت و نوآوری در پژوهش (۷، ۸، ۱۱، ۱۷)، چشم انداز استراتژیک در آموزش و پژوهش (۱، ۲، ۸، ۱۴، ۱۶، ۱۷)، میل به تغییر (۱۴، ۱۶)، استعدادیابی پژوهشی (۴، ۵، ۶، ۸، ۱۷).
مهارت‌های فردی	مهارت شبکه‌سازی	مشارکت و همکاری با استادان، معلمان راهنما و دانشجویان (۵، ۱۲، ۱۳)، تیم سازی (۸، ۱۰، ۱۳، ۱۴)، به اشتراک گذاری تجارب یادگیری (۱)، فراهم کردن فرصت مطالعاتی (۴، ۸، ۱۲، ۱۳)، مهارت مذاکره و قانع کردن (۲، ۳، ۵)، تبادل ایده‌ها (۷، ۹، ۱۱، ۱۳).

طبق یافته‌های حاصل از مصاحبه جهت اعتبارسنجی الگو پژوهش، صاحب‌نظران اکثر مؤلفه‌ها و زیرمؤلفه‌ها را تأیید کردند و تنها مؤلفه مهارت‌های رفتاری به مؤلفه مهارت‌های نرم و زیرمؤلفه مهارت مدیریت کلاس درس به مؤلفه مهارت رهبری کلاس درس تغییر یافت. همچنین مؤلفه‌های کارآفرینی علمی، آینده‌پژوهی و مهارت شبکه‌سازی الگوی پژوهش را تکمیل کردند. بنابراین، طبق یافته‌های حاصل از فراترکیب و مصاحبه با صاحب‌نظران و خبرگان دانشگاهی جهت اعتبارسنجی، الگو برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم به صورت زیر ارائه شده است.

شکل (۳) الگوی نهایی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش طراحی و اعتباربخشی الگوی مفهومی برنامه کارورزی برای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که الگوی مفهومی طراحی شده

دارای پنج مؤلفه مهارت‌های رهبری/مدیریتی، مهارت‌های دانشگری، مهارت‌های پژوهشگری، مهارت‌های نرم و مهارت‌های فردی است و دارای هفده زیرمؤلفه شامل رهبری کلاس درس، مدیریت دانایی‌محور، نظارت و ارزشیابی، مهارت پداگوژی، مدیریت دانش، کارآفرینی علمی، اقدام‌پژوهی، درس‌پژوهی، روایت‌پژوهی، آینده‌پژوهی، اخلاق حرفه‌ای، مهارت ارتباطی، مهارت تاب‌آوری، خود توسعه‌ای، استقلال حرفه‌ای، مهارت سواد دیجیتال و مهارت شبکه‌سازی است (شکل ۳). در ذیل هریک از مؤلفه‌ها بحث و تبیین شده است.

مهارت رهبری کلاس درس^۱: معلم در نقش رهبر کلاس باید توانایی الهام بخشیدن، ایجاد ارتباط مثبت با دانش‌آموزان و هدایت آن‌ها در یادگیری در یک محیط پویا را داشته باشد، علاوه بر این معلمان باید توانمندی‌های رهبری مانند تفکر استراتژیک و رهبری تحولی را برای ایجاد تغییرات مثبت در فرایندهای آموزشی و بهبود کیفیت یادگیری دانش‌آموزان به کار گیرند. هدف اصلی رهبری کلاس درس ایجاد یک محیط آموزشی پویا و تحرکی است که دانش‌آموزان به طور فعال در آن شرکت کنند و خود را در فرایند یادگیری متعهد کنند. این یافته پژوهش با نتایج (Adams et al, 2024, Theur et al, 2024, Heissenberger & Krammer, 2021) همسو است.

مهارت مدیریت دانایی‌محور^۲: برای شکل‌گیری مهارت مدیریت دانایی‌محور در دانشجومعلم‌ان باید در طی دوره‌های کارورزی به ایجاد اجتماعات حرفه‌ای برای تبادل اطلاعات در مدرسه و دانشگاه، تقویت تعامل مدرسه و دانشگاه، برگزاری سمینار جهت به‌اشتراک‌گذاری تجربیات یادگیری بین دانشجومعلم‌ان و به‌طور کلی تبدیل کردن دانشگاه و مدرسه به یک سازمان یادگیرنده توجه کرد. برای شکل‌گیری این مهارت در نظام آموزشی و به‌خصوص معلمان باید انسان، سازمان و فناوری که ابعاد اصلی مدیریت دانایی را تشکیل می‌دهند به‌صورت یکپارچه مورد توجه قرار گیرند. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Wang, 2023, khoshkab, 2023, Theur et al, 2024) همسو است.

مهارت نظارت و ارزشیابی^۳: اهمیت نظارت و ارزشیابی در مدرسه و کلاس به این دلیل است که این فرایند یکی از ارکان اساسی مدیریت است. این فرایند به مدیران و معلمان کمک می‌کند تا عملکرد دانش‌آموزان، فرایندها و حتی خود را ارزیابی کنند و اطمینان حاصل کنند که اهداف مدرسه و کلاس به‌درستی محقق می‌شوند. با ایجاد حوزه‌های نظارتی مناسب، می‌توان به شناسایی مشکلات و نقاط ضعف پیش از آنکه به بحران تبدیل شوند، پرداخت و به بهبود مستمر کیفیت و کارایی مدرسه و کلاس کمک کرد. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Khorrooshi, 2022, khoshkab, 2023, Abdi, 2023) هماهنگ است.

1. Classroom leadership skill
2. Knowledge-based management skill
3. Supervision and evaluation skill

مهارت پداگوژی^۱: هدف اصلی این مهارت بهبود فرایندهای آموزش، تدریس و ایجاد یک محیط آموزشی بهینه است. باتوجه به نقش ارزنده معلم در پرورش نسل جوان و جویندگان علم، لزوم تسلط معلمان بر روش‌های مؤثر یاددهی و یادگیری بیش از پیش احساس می‌شود. معلمان بامهارت پداگوژی می‌توانند روش‌ها و راهبردهای تدریس و آموزش خود را تنظیم کنند تا نیازهای فردی و جمعی دانش‌آموزان را در نظر بگیرند. این مهارت به افزایش مشارکت دانش‌آموزان در کلاس کمک می‌کند و به معلمان امکان می‌دهد تا فراتر از انتقال دانش محض، به پرورش تفکر نقادانه، خلاقیت، همکاری و دیگر مهارت‌های لازم برای موفقیت بپردازند. این نتیجه پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Yang et al,2024 و Adams et al,2024,Theur et al,2024,Wang,2023) همسو است.

مهارت مدیریت دانش^۲: امروزه، در عصر پیشرفت شتابان دانش و فناوری که سیمای مدارس به کلی در حال تغییر است، برخورداری معلمان از دانش، اطلاعات، فنون، اصول و راهبردهای آموزشی به تنهایی کافی نیست؛ بلکه سازماندهی، به کارگیری و استفاده بهنگام و بجا از اطلاعات در محیط‌های آموزشی امری ضروری و الزام‌آور است. شاید بتوان اصلی‌ترین تلاش مدیریت دانش را آشکارکردن سرمایه‌های معنوی و ناملموس و به کاربردن آن‌ها برای بقای سازمان و ایجاد مزیت در عرصه رقابت سازمانی دانست؛ بنابراین با توجه این مزیت مدارس باید محیطی برای خلق دانش، اشتراک دانش و انتقال و توسعه دانش باشد. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Hosseinzadeh Hosseinzadeh et al, 2021, Ghanbari et al,2022 و Tretyakova et al,2021) همسو است.

مهارت کارآفرینی علمی^۳: امروزه کارآفرینی علمی را به عنوان موتور رشد و حرکت توسعه علمی یک کشور، سازمان‌ها و بخش‌های آموزشی می‌شناسند. اگر جامعه و سازمانی بخواهد در مسیر توسعه علمی حرکت روبه جلویی داشته باشد باید با ایجاد زمینه‌های لازم، منابع انسانی خود را به دانش و مهارت کارآفرینی تجهیز نماید تا آن‌ها با کمک این توانمندی گران‌بها جامعه و نظام‌های آموزشی را در جهت ایجاد ارزش و حصول رشد و توسعه علمی هدایت نمایند. باتوجه به اینکه در تحقیقات قبلی به این مؤلفه اشاره‌ای نشده است نمی‌توان آن را با نتایج تحقیقات دیگر مقایسه کرد. اقدام پژوهی^۴: معلمان به عنوان رکن اصلی آموزش و پرورش در انجام مسئولیت‌های حرفه‌ای خود با چالش‌ها و مشکلات بسیاری روبرو هستند که آنان را ناگزیر به انجام مطالعات مستمر و افزایش بینش و توانایی‌های حرفه‌ای خود می‌نماید تا با برخورداری از روحیه علمی و توانایی در شناخت مسائل و مشکلات، قادر به حل و رفع تعارضات و نابسامانی‌های کلاس و مدرسه گردند. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Rahmati & Karimi,2022,Nafisitabar,2021) و (Abdi solale,2023) هماهنگ است.

1. Pedagogical skill

2. Knowledge management skill

3. Scientific entrepreneurship skill

4. Action research

درس پژوهی^۱: مهارت درس پژوهی باعث بهبود مستمر آموزش و تدریس معلم می‌شود به‌خاطر اینکه معلمان با شرکت در حلقه‌های کیفی آموزش، پژوهش و یادگیری به تبادل نظر، تجربه و یادگیری از یکدیگر ترغیب می‌سازد. مهارت درس پژوهی تأثیر گسترده‌ای بر توسعه حرفه‌ای معلمان، ارتقای کیفیت تدریس، تغییر مستمر برای پیشرفت مدرسه، بهبود یادگیری دانش‌آموزان و اداره اثربخش مدرسه برای بازمهندسی آن به‌عنوان سازمان یادگیرنده دارد. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Khorrooshi, 2022, Arabzadeh et al, 2022, Abdi, 2023) همسو است.

روایت پژوهی^۲: یکی از رویکردهای توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان، روایت پژوهی است. اصلی‌ترین و اساسی‌ترین نیازهای آموزش و پرورش تربیت معلم فکور است. معلم فکور، باید به مهارت‌هایی مجهز شود که خودش بتواند دانش، نگرش و مهارت‌های مورد نیاز حرفه معلمی را به دست آورد؛ از جمله این مهارت‌ها، مهارت یادگیری مبتنی بر تفکر و روایت پژوهی است. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Ghanbari et al, 2022, Khorrooshi, 2022, Abdi, 2023) هماهنگ است.

آینده پژوهی^۳: نظام‌های آموزشی بالنده از سرعت تغییرات و تحولاتی که جهان را دگرگون می‌کند به‌خوبی آگاه هستند. توجه به آینده پژوهی و نگاه آینده‌نگرانه در سازمان‌های آموزشی آهنگ تحول و ماندگاری آن‌ها است. دانشجومعلم‌ان برای کسب مهارت آینده پژوهی باید اولویت‌های پژوهشی مدرسه را شناسایی کنند، در آموزش و پژوهش چشم‌انداز استراتژیک داشته باشند و در طرح و پژوهش خلاقیت و نوآوری داشته باشند. باتوجه به اینکه در تحقیقات قبلی به این مؤلفه اشاره‌ای نشده است نمی‌توان آن را با نتایج تحقیقات دیگر مقایسه کرد.

اخلاق حرفه‌ای^۴: وجود اخلاق حرفه‌ای در آموزش و پرورش باعث رشد، تعالی و بالندگی دانشجومعلم‌ان و علاوه بر آن باعث تعالی سازمان خواهد شد. حرفه معلمی، باتوجه به ماهیت آن و باتوجه به اینکه که سروکار آن با دانش‌آموزان است، در زمره حرفه‌های حساس نسبت به موارد اخلاق حرفه‌ای است. دانشجویان در طی دوره کارورزی خود باتوجه به تعهداتی که به دانش‌آموزان و نظام آموزشی دارند باید مسئولیت‌پذیری، احترام و تفاهم با همکاران و دانش‌آموزان، صداقت، حفظ کرامت انسانی، همدلی و رفتار عادلانه، امانت‌داری و اعتماد را تمرین کنند و همچنین در زمینه اخلاق حرفه‌ای نقش الگویی معلمان و اساتید راهنما در یادگیری رفتارهای حرفه‌ای و اخلاقی در دانشجویان بسیار تأثیرگذار است. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Auni, Popova, 2020, et al, 2022, Yang et al, 2024) همسو است.

1. Study lesson
2. Narrative research
3. Future studies
4. Professional ethics

مهارت ارتباطی^۱: مهارت ارتباطی معلمان نقش بسزایی در شکل‌دهی رفتارهای دانش‌آموزان و بهبود محیط آموزشی دارد. معلمانی که دارای مهارت‌های ارتباطی قوی هستند، قادرند انگیزه و مشارکت دانش‌آموزان را افزایش دهند و از این طریق رفتارهای مثبت و سازنده‌ای را در آنها تقویت کنند. در اصل مهارت ارتباطی به‌منزله ابزار کار معلمان است که از طریق آن آموزش‌های لازم را به دانش‌آموزان منتقل می‌کنند. برای اینکه معلم تدریس مؤثری داشته باشد و همچنین بتواند از تجربه همکاران استفاده کند باید با روش‌های مهارت ارتباطی آشنا باشد و باتوجه به فضای کلاس و محیط کار آن را به نحو مطلوب به کار ببرد. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Theur et al, 2024 و Heissenberger & Krammer, 2021, Popova, 2020) هماهنگ است.

مهارت تاب‌آوری^۲: معلمانی که مهارت تاب‌آوری بالایی دارند، قادرند به طور مؤثرتری به نیازهای دانش‌آموزان پاسخ دهند و محیط یادگیری مثبت‌تری ایجاد کنند و همچنین داشتن این مهارت باعث کاهش احساس فرسودگی شغلی و استرس در معلمان می‌شود؛ بنابراین دانشجومعلمان در طی دوره‌های کارورزی باید با مشکلات رفتاری، آموزشی و تربیتی دانش‌آموزان آشنا شوند و همچنین توانایی سازگاری و انعطاف‌پذیری خود را جهت انطباق با محیط و فرهنگ‌های مختلف افزایش دهند. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Jamshidi Tavana & Imamjumu'ah, 2016, Popova, 2020, 2021 و Rahmati & Karimi, 2022) همسو است.

خود توسعه‌ای^۳: تحولات سریع و پویای دنیای آموزش و پرورش، نیازمند معلمانی با توانمندی‌ها و مهارت‌های به‌روز و پویا است. خود توسعه‌ای می‌تواند در سراسر فعالیت‌های معلم اتفاق بیفتد و به‌وسیله آموزش‌های سازمان تکمیل گردد. دانشجومعلمان نیازمند مهارت‌ها، بینش‌ها، و اندیشه‌های جدیدی از جمله درک حرفه معلمی و چشم‌انداز آینده شرایط کاری، خود انگیزشی، خود بهسازی حرفه‌ای، خودسازی و خودشکوفایی، خودکارآمدی و خودکنترلی هستند. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Adams et al, 2024, Cheng et al, 2024, Taghizade, 2021) هماهنگ است.

استقلال حرفه‌ای^۴: دانشجومعلمان برای اینکه به توانایی در تصمیم‌گیری، خودمختاری، اعتمادبه‌نفس و خودباوری در حرفه خود برسند نیازمند مهارت استقلال حرفه‌ای هستند. طبیعتاً فراهم کردن محیطی در دانشگاه و مدرسه در طی دوره کارورزی برای توانمندسازی دانشجومعلمان شرایط را برای رسیدن به استقلال حرفه‌ای مهیا خواهد کرد. داشتن این مهارت علاوه بر اینکه عملکرد فردی معلمان را افزایش خواهد داد باعث کارایی سازمان و نظام آموزشی خواهد شد. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Tretyakova et al, 2021, Habibiazar & Talabi, 2018) هماهنگ است.

-
- 1 . Communication skill
  - 2 . Resilience skill
  - 3 . Self-development
  - 4 . Professional independence

سواد دیجیتالی^۱: دانشجومعلم‌ان برای حضور موفق در دنیای دیجیتال و استفاده از ظرفیت‌ها و امکانات آن در مدرسه و فعالیت‌های آموزشی به مهارت سواد دیجیتالی نیاز دارند. معلمان با داشتن سواد دیجیتالی می‌توانند محتوای آموزشی را برای دانش‌آموزان جذاب‌تر و قابل‌فهم‌تر کنند، همچنین امکان مشارکت مؤثر در فعالیت‌های آموزشی و غیرآموزشی را برای خود فراهم کنند و در نهایت باعث بهبود کیفیت آموزش و یادگیری شوند؛ بنابراین دانشجومعلم‌ان برای بالندگی در حرفه معلمی نیاز به مهارت سواد دیجیتالی دارند. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های (Wang, 2023 و Abdi, 2023, Taghizade, 2021) هماهنگ است.

شبکه‌سازی^۲: دانشجومعلم‌ان برای حرکت در هر مسیری نیازمند به برقراری ارتباط با تمامی همکارانشان هستند و ضروری است که مهارت‌های لازم از جمله برقراری ارتباط با همکاران، گوش‌دادن فعال، مهارت اجتماعی و مهارت بین‌فردی برای ایجاد شبکه‌سازی سالم و قوی را کسب کنند. موفقیت در زمینه شغل معلمی به میزان زیادی وابسته به گنجینه اطلاعات و ایده‌هایی است که معلمان در طی زمان از منابع مختلف و شبکه‌سازی گردآوری کرده‌اند. باتوجه‌به اینکه در تحقیقات قبلی به این مؤلفه اشاره‌ای نشده‌است نمی‌توان آن را با نتایج تحقیقات دیگر مقایسه کرد. بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر پیشنهادهای کاربردی توصیه می‌شود: ایجاد یک شبکه اجتماعی بومی و اختصاصی برای بهره‌برداری از دوره‌های کارورزی دانشگاه فرهنگیان بر اساس الگوی پژوهش؛ بازمهندسی در فرایند اجرایی کارورزی در دانشگاه فرهنگیان جهت توسعه حرفه‌ای دانشجومعلم‌ان طبق الگوی پژوهش؛ ایجاد مدارس مسئول با شرایط مناسب و تعداد کافی به‌منظور اجرای مؤثر واحدهای کارورزی برای دانشجومعلم‌ان؛ ارزشیابی عملکرد مدارس مجری و توجه به ایجاد پایگاه اطلاعاتی برای کارورزهای جدید جهت انتخاب مدارس کارورزی.

مشارکت نویسندگان

پژوهشگر، تمامی مراحل پژوهش را خود انجام داده است.

تشکر و قدردانی

پژوهشگر، مراتب تشکر خود را از اعضای هیئت‌علمی و خبرگان دانشگاه فرهنگیان که در انجام این پژوهش نهایت همکاری را داشته‌اند، اعلام می‌دارد.

تعارض منافع

این مقاله در تعارض با منافع کسی نبوده است و حاصل از پژوهش نویسنده است.

1 . Digital literacy
2 . Networking

References

- Asghari, M. (2017). Evaluating the quality of the implemented internship curriculum at Farhangian University from the students' perspective. Master's thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Al-Zahra University. [In Persian].
- Abdi solale, M. (2023). Exploring the role of internship in the professional development of Farhangian University graduates working in the four districts of Karaj. Master's thesis in Educational Sciences, Farhangian University. [In Persian].
- Abdi, K. (2023). A Model for Designing an Internship Curriculum for Physical Education Teacher Education in Iran. *Research on Educational Sport*. 11(31). 233-268. [In Persian]. <https://doi.org/10.22089/res.2023.13477.2303>
- Aisyah, Fitriah, Rakhmawati, Mapa (2023). Unveiling the Transformation: The Impact of Teaching Internships in Thai Schools on Pre-Service Teachers' Professional Development. *English teaching Journal and Research*. 3(2). 88-114. <https://doi.org/10.55148/etjar.v3i2.778>
- Arabzadeh, A. Hosseini, S.R. Oladian, M. (2022). Designing and Explaining the Model of Reflective Teacher Training Practicum Curriculum in Farhangian University. *Educational and Scholastic Studies*. 11(3). 37-66. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2423494.1401.11.3.2.8>
- Adams, T., Koster, B., Brok, P. (2024): Student teachers' classroom management learning process and outcomes during the internship, *European Journal of Teacher Education*. 1-24. <https://doi.org/10.1080/02619768.2024.2353178>
- Asadollahi, F. Mehrmohammadi, M. Talaee, E. (2023). Measuring the Durability of the Improvement in Professional Development Brought about by Writing Reflective Narratives while Student Teaching and beyond. *Quarterly Journal of Education*. 39(4), 191-208. [In Persian]. URL: <http://qjoe.ir/article-1-1600-fa.html>
- Auni, L., Zulfikar, T., akmal, s., Alfiatunnur, A., & Dina, F. (2022). International Teaching Internship: Development of Pre-Service Teachers' Competences. *The Qualitative Report*, 27(12), <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2022.5457>
- Almasi, H. Zarei Zvarki, E. Nili, M. Delavar. A. (2020). Designing and validating an internship educational model based on cognitive apprenticeship theory for implementing an internship course at Farhangian University. *Quarterly of Educational Measurement Allameh Tabataba'i University*. 16 (56), 1-29. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/jep.2020.22602.1835>
- Badeleh, A. (2021). Identification of the Effective Factors on Promotion of Internship Conducting Quality and Evaluation of the Present Situation in the Farhangian University of Mazandaran Province. *Educational and Scholastic Studies*. 9(4). 7-35. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2423494.1399.9.4.1.5>
- Badeleh, A. Pourghaz, S. (2023). Identifying the factors affecting the interaction between student intern teachers with school administrators and guidance teachers in order to advance the goals of internship. *Research in curriculum planning*. 20(50). 33-50. [In Persian]. <https://doi.org/10.30486/jsre.2023.1991160.2356>
- Cheng, M., Li, H., Wang, G. (2024). Strategies for Developing Professional Competencies in Pre-service Teachers' Educational Internship and Teaching Support Program : Mediated by Teacher Self-efficacy. *Contemporary Education and Teaching Research*. 5 (1). 43-48. <https://doi.org/10.61360/BoniCETR242015700108>
- Douglas, A.J. (2012), from campuz to class room: a study of elementry Tteacher canadeans' pedagogical content knowlege, THE UNIVERSITY OF BRITISH COLUMBIA, doctor of philosophy.

- Dyardoost, M. (2021). Investigating the relationship between the implemented internship curriculum and the professional development of student teachers at Farhangian University. Case study: Campuses of Ardabil province. Master's thesis, Faculty of Literature and Humanities, Shahid Rajaee Teacher Training University. [In Persian].
- Ghoraishi Khorasgani, M.S. (2022). The Impact of Internship on Students' Individual and Professional Development: The Mediating Role of Skills. *Journal of Educational Sciences*. 29(1), 185-202. [In Persian]. <https://doi.org/10.22055/edus.2022.38867.3290>
- Gashmardi, N., Asadollahi, F. (2024). Designing a Professional Development Model of Student Teachers of Farhangian University Based on STEM Model of Learning. *Journal of Teacher's Professional Development*. 9(15), 36-104. [In Persian]. <https://doi.org/10.48310/tpd.2024.16093.1625>
- Ghanbari, M., Babaei, Z., Masouminejhad, R. (2022). Analysis of student-teacher internship course of primary education at Farhangian University: A development-oriented educational understanding. *University Textbooks; Research and Writing*. 25(49). 295-320. [In Persian]. <https://doi.org/10.30487/rwab.2022.547795.1494>
- Ghufron, M.A., Taufiq, A., & Riskiyanto, M. (2022). Pre-service English teachers' pedagogical competence in teaching English: A case of teaching internship program (TIP). *English Learning Innovation*, 3(1), 27-41. <https://doi.org/10.22219/englie.v3i1.19382>
- Heissenberger, K.L. & Krammer, G. (2021) Internship integrated practitioner research projects foster student teachers' professional learning and research orientation: a mixed-methods study in initial teacher education, *European Journal of Teacher Education*, 46(3), 456-475. <https://doi.org/10.1080/02619768.2021.1931112>
- Hosseinzadeh, F., Saheb Al-Zamani, M., Niknami, M., Mohammad Davodi, A.H. (2021). Identifying Dimensions and Effectiveness Components of Farhangian University internship Courses. *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*. 5(2), 254-264. [In Persian].
- Habibiazar, A., Talabi, B. (2018). The effectiveness of the problem-solving approach in teaching internship courses on improving the professional qualifications of student teachers. *Educational and Scholastic Studies*. 7(19). 40-61. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2423494.1397.7.2.2.8>
- Ismaili, M.R. (2020). Investigating the effect of internship in the teacher training curriculum on the development of professional competencies of student teachers at Farhangian University. Master's thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Beheshti University. [In Persian].
- Irshad, H., Sheikh Tariq, M. (2010). Practice Teaching or Internship: Professional Development of Prospective Teachers through their Pre-Service Training Programmes. *Journal of Educational Research*. 13(1).
- Jamshidi Tavana, A., Imamjumu'ah, M. (2016). Investigating the effect of reflective practice in the teacher education curriculum on the development of student teachers' competencies. *Scientific research journal "Curriculum Planning Research"*. 6(1). 1-20. [In Persian]. <https://doi.org/10.22099/jcr.2016.3838>
- Jokar, E., Molaei, S.N., Emadi, Z., Anarnejad, A. (2016). Internship with narrative research approach: a new model of professional development of teachers. *Pouyesh Journal in Teaching Educational Sciences and Counesling*. 2(4). 11-32. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2783154.1395.1395.4.2.8>
- Khorooshi, P. (2022). The Prespectives of Teacher Training University Graduates on the Efficiency of Internship Courses in Increasing Student-Teacher Professional ability. *Journal of Curriculum Studies*. 17(64). 255-264. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.17354986.1401.17.64.7.3>

- Khoshkab, Sh. (2023). Identifying and Prioritizing the Main Components of the Rvaluation of the Quality of the Internship Curriculum of the Teacher Training System. *Learner-Based Curriculum and Instruction Journal*. 2(4). 25-48 . [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/cipj.2023.55428.1079>
- Katz, P, Randy McGinnis .J, Hestness, E, Riedinger, K, Marbach-Ad, G, Amy Dai, & Pease, R. (2010). Professional Identity Development of Teacher Candidates Participating in an Informal Science Education Internship: A focus on drawings as evidence. *International Journal of Science Education*. 33(9). 1169-1197. <https://doi.org/10.1080/09500693.2010.489928>
- Nafisitabar, M. (2021). Investigating the relationship model of reflective internship with the professional qualifications of student teachers at Shahid Rajaee University, Tehran. Master's thesis, Faculty of Humanities, Shahid Rajaee Teacher Training University. [In Persian].
- Namdari Pejman, M Mirkamali, S.M. Purkarimi, J. forsatkah, M. (2019). Identify effective components in quality assurance in preparing of student-teachers at the Farhangian University: A Qualitative Approach. *Journal of New Approaches in Educational Administration*. 10(38). 1-34. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.20086369.1398.10.38.1.7>
- Putman S.M, Anne ,H. Cash, & Polly, D. (2022). Examining the Impact of an Embedded, Multisemester Internship on Teacher Education Candidates' Teacher Self-Efficacy. *Teacher Education Quarterly*. 28-48.
- Popova M.I, Ikonnikova. N.A. (2020). School-University Partnership as a Tool for Professional Development of a Novice Teacher. *VI International Forum on Teacher Education*. 1999-2015. <https://doi.org/10.3897/ap.2.e1999>
- Parveen, S, Mirza, N. (2012). Internship Program in Education: Effectiveness, Problems and Prospects. *International Journal of Learning & Development*. 2(1). 487- 498. <https://doi.org/10.5296/ijld.v2i1.1471>
- Rahmati, R. Karimi, A. (2022). Prioritizing Effective Factors on the Effectiveness of Internship Course at Farhangian University. *Journal of Teacher's Professional Development*. 7(2). 17-29. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.24765600.1401.7.2.2.4>
- Rahmati, R. Karimi, A. (2022). A Review of Global Experiences around International Student-Teacher Internships. *Journal of Teacher's Professional Development*. 7(1). 1-20. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.24765600.1401.7.1.1.1>
- Rajaei Topkanloo, A. Mahmodi, M. (2021). Identifying and analyzing the factors affecting the success of the internship course in empowering student teachers. *Pouyesh Journal in Teaching Educational Sciences and Counesling*. 7(14). 103-120. [In Persian].
- Sandelowski, R & Barroso. (2007). *Handbook for synthesizing qualitative research*, New York: Springer.
- Svetlana A. Miniurova, Natalia S. Belousova (2020). Pedagogical Internship as a Tool of Teacher Professional Formation. *VI International Forum on Teacher Education*. 1647-1655. <https://doi.org/10.3897/ap.2.e1647>
- Sadeghi, Sh. Nasirinia, Sh. Salehi, M. (2019). Representing the concept of school leadership through narrative research on internship experiences in schools. *Journal of School Administration*. 7(14). 1-30 [In Persian].
- Sadri, A. Zahedi, E. shafiee, F. (2017). Missing elements of the teacher training system for materialization of student-teachers professional competencies: Internship and traineeship with the modern apprenticeship approach. *Quartely Journal of teacher Education*. 1(1). 75-99. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.26457725.1396.1.1.4.1>

Taghizade, H. (2021). The role of internship in professional development related to Arabic language teaching. *Journal of Research in Arabic Language and Literature Teaching*. 2(3). 333-355. [In Persian]. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2783512.1400.3.3.11.9>

Tretyakova, G. V., Chernyishkova, N. V., & Rosaria Filone, R. (2021). Foreign Internships as A Factor of Foreign Language Teachers' Professional Development. *Revista Tempos E Espaços Em Educação*, 14(33), e15125. <https://doi.org/10.20952/revtee.v14i33.15125>

Theurl, P.; Frick, E.; Barrios, E. (2024). Professional Learning Communities of Student Teachers in Internship. *Education sciences*. 14 (706). 1-14. <https://doi.org/10.3390/educsci14070706>

Wang, P. (2023). A Cloud Computing-based Research on the Relationship between Educational Internship and Pre-Service English Teachers' Professional Development. *International Journal on Recent and Innovation Trends in Computing and Communication*. 11 (6). 78-88. <https://doi.org/10.17762/ijritcc.v11i6s.6812>

Xiuli, M. (2012). Student Teachers' Professional Learning in Teaching Practicum, For the Degree of Doctor of Philosophy at the University of Hong Kong.

Yang, L., Zheng, B., Wang, T. (2024). Unveiling the journey of self-reflection: pre-service Chinese teachers' experiences in overseas internships. *Asia Pacific Journal of Education*. <https://doi.org/10.1080/02188791.2024.2344220>

